

Sygn. akt I PZ 27/14

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

SSA Anna Szczepaniak-Cicha (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o przywrócenie do pracy, odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 grudnia 2014 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 17 czerwca 2014 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 maja 2014 r., Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację powódki J. P. od wyroku Sądu Rejonowego w C. z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o przywrócenie do pracy i odszkodowanie. Wyrok ten powódka zaskarżyła skargą kasacyjną (I PK 265/14).

W dniu 16 maja 2014 r. powódka wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem z dnia 6 maja 2014 r. Jako podstawę prawną wznowienia postępowania wskazała art. 403 § 2 k.p.c. W skardze sformułowała wnioski dowodowe o dopuszczenie dowodu z nagrania z kamery przemysłowej z korytarza sądowego okalającego salę rozpraw [...] oraz

nagrania wizualnego i dźwiękowego z posiedzenia Sądu Okręgowego w K. z dnia 6 maja 2014 r. w Sali [...] na okoliczność „niniejszej sprawy wywołaną przez pełnomocnika powódki skargą w trybie art. 403 § 2 k.p.c.” Wniosła także o dopuszczenie dowodu z prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego II Wydziału Karnego w C. z dnia 19 lutego 2014 r., znajdującego się w aktach sprawy powódki. Uzasadniając podstawę wznowienia skarżąca powołała się na późniejsze wykrycie prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, a zarazem wykrycie okoliczności faktycznych i dowodowych, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Zarzuciła również, że sędzia referent w dniu rozprawy miał przy sobie akta sprawy, przez co pozbawił skład orzekający możliwości zapoznania się z nimi, a przy tym zreferował sprawę w sposób pobieżny, gdyż przedstawił tylko apelację profesjonalnego pełnomocnika powódki, pomijając drugą apelację złożoną przez jej męża.

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 17 czerwca 2014 r., odrzucił skargę powódki o wznowienie postępowania zakończony wyrokiem z dnia 6 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy uznał, że skarga nie opiera się na ustawowej podstawie wznowienia, co skutkuje jej odrzuceniem na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. Choć powódka werbalnie powołała jako podstawę art. 403 § 2 k.p.c., to przedstawione w skardze twierdzenia, mające usprawiedliwiać żądanie wznowienia, nie wypełniają przesłanek określonych w tym przepisie. Przede wszystkim skarżąca nie przytoczyła okoliczności, świadczących o późniejszym wykryciu prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego. Wyrok umarzający postępowanie karne wobec powódki nie wyłącza możliwości kwalifikowania jej zachowania, jako ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych, a nadto odpis wyroku Sądu Rejonowego w C. z dnia 19 lutego 2014 r., załączony został do apelacji, a więc był znany Sądowi Okręgowemu przed wydaniem zaskarżonego wyroku. Gdy zaś chodzi o przekonanie strony, że sędzia sprawozdawca złożył referat pobieżny i niepełny, to Sąd podkreślił, że stopień szczegółowości ustnego przedstawienia stanu sprawy nie może być rozważany w

kategoriach okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, o jakich mowa w art. 403 § 2 k.p.c.

W zażaleniu na to postanowienie J. P. zarzuciła: 1/ sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego przez dowolne przyjęcie, że skarga powódki o wznowienie postępowania nie spełnia warunków dopuszczalności, podczas gdy została złożona w terminie, jest dopuszczalna i oparta na jednej z ustawowych podstaw; 2/ rażące naruszenie art. 410 § 2 k.p.c. przez wydanie decyzji merytorycznej w sytuacji, w której Sąd mając wątpliwości co do dopuszczalności skargi powinien wezwać skarżącego do uprawdopodobnienia okoliczności związanych z dopuszczalnością wznowienia. Skarżąca wniosła o uchylenie postanowienia i nadanie sprawie właściwego biegu. Uzasadniając środek odwoławczy powódka wskazała, że Sąd Okręgowy bezzasadnie odrzucił skargę w etapie wstępnym, w którym skarga jest badana pod kątem jej dopuszczalności, złożenia w terminie oraz oparcia na jednej z ustawowych podstaw. Ocena podstaw skargi w tym etapie ogranicza się do ustalenia, czy strona skarżąca wskazuje ustawową podstawę wznowienia, nie zaś czy podstawa ta rzeczywiście istnieje, a przemawiać ma za tym przywołane przez powódkę orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności zwrócić należy uwagę na kwestię dopuszczalności zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania. Sąd Okręgowy decydując o odrzuceniu skargi działał jako sąd drugiej instancji, właściwy do wznowienia postępowania z mocy art. 405 k.p.c., a wydane orzeczenie mieści się w kategorii postanowień kończących postępowanie w sprawie. Nie zostało ono wymienione wprost w art. 394¹ § 1 k.p.c., a więc o dopuszczalności zażalenia przesądzają przesłanki z art. 394¹ § 2 k.p.c., co oznacza, że zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę o wznowienie postępowania jest dopuszczalne w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2006 r.,

II CZ 85/06, LEX nr 738103). Ponieważ przedmiot sporu obejmuje roszczenie o przywrócenie do pracy, skarga kasacyjna przysługuje, dopuszczalne jest zatem również zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania.

Zgodnie z art. 399 § 1 k.p.c. w wypadkach przewidzianych w dziale VI Kodeksu postępowania cywilnego można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem. Instytucja wznowienia postępowania opiera się na przysługującej poza tokiem instancji skardze o reasumpcję wadliwego postępowania i zastąpienie zapadłego orzeczenia nowym. Nadzwyczajny charakter tego środka prawnego, skierowanego przeciwko prawomocnemu orzeczeniu powoduje, że skarga podlega szczególnym rygorom, co do formy i meritum, a wznowienie postępowania sądowego może nastąpić wyłącznie z powodów ściśle określonych w ustawie. Uwzględniają one konieczność wywołania na nowo postępowania dotkniętego brakami formalnymi (nieważnością) bez względu na wpływ na rozstrzygnięcie (art. 401 pkt 1 i 2 k.p.c.), przez właściwe przyczyny restytucyjne (403 k.p.c.) oraz fakt wydania wyroku lub postanowienia na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą (401¹ i art. 399 § 1 i 2 k.p.c.). Ponadto skarga o wznowienie postępowania powinna spełniać warunki pozwu (art. 187 k.p.c.), jak też musi być prawnie dopuszczalna. Zgodnie z treścią art. 403 § 2 k.p.c. można żądać wznowienia postępowania w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego albo późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Przyczyny restytucyjne wymienione w art. 403 k.p.c. uzasadniają korektę prawomocnego orzeczenia jedynie w razie istnienia związku przyczynowego pomiędzy nimi, a treścią rozstrzygnięcia. W praktyce tzw. postępowania wznowieniowego niejednokrotnie powstają problemy z rozróżnieniem, czy wskazywane przez stronę podstawy stanowią „okoliczności faktyczne” czy też „środki dowodowe”, o których mowa w powołanym przepisie. Z pewnością pojęć tych nie można utożsamiać, skoro ustawodawca użył alternatywy zwykłej, a nie koniunkcji. Według wykładni leksykalnej pod pojęciem „okoliczność

faktyczna” należy rozumieć wydarzenie, sytuację, istniejące realnie, w postrzeganej zmysłowo czasoprzestrzeni. Natomiast środek dowodowy, w ujęciu procesowym, potwierdza istnienie okoliczności faktycznej. Tak więc okoliczność faktyczna jako podstawa wznowienia to zdarzenie faktyczne, które miało miejsce przed wydaniem prawomocnego wyroku, a ujawnione zostało po jego wydaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011 r., II CZ 3/11, LEX nr 1318372).

W przedmiotowej skardze o wznowienie postępowania strona skarżąca, powołując jako podstawę art. 403 § 2 k.p.c., wskazała na prawomocny wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 19 lutego 2014 r., mocą którego warunkowo umorzono wobec powódki postępowanie karne. Środek ten powstał przed wydaniem prawomocnego wyroku z dnia 6 maja 2014 r., objętego skargą o wznowienie postępowania. W judykaturze jednolicie utrwalona jest wykładnia, że z ustawowego sformułowania „wykrycie” prawomocnego wyroku wynika, że podstawa ta dotyczy tylko wyroku, o którym strona nie wiedziała i w związku z tym nie mogła powołać się na ów wyrok w poprzednim postępowaniu. Podobnie rozumieć należy „wykrycie” okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, jako takich okoliczności i środków, które nie były znane stronie w toku poprzedniego postępowania (tak Sąd Najwyższy m.in. w postanowieniach: z dnia 26 czerwca 1997 r., I CKN 149/97, OSNC 1998 nr 1, poz. 9, z dnia 16 maja 2008 r., III CZ 20/08, LEX nr 420807, z dnia 9 września 2011 r., III UZ 19/11, LEX nr 11013336, z dnia 21 stycznia 2011 r., II PZ 51/10, LEX nr 784934). Jak prawidłowo przyjął Sąd Okręgowy, warunku tego nie spełnia wyrok, który był znany stronie skarżącej, co więcej - załączony do apelacji w trakcie postępowania, którego wznowienia się domaga, wobec czego w tym przypadku skarga nie opiera się ustawowej przyczynie wznowienia postępowania. Faktu tego, że Sąd Okręgowy dysponował odpisem wyroku z dnia 19 lutego 2014 r. przed zamknięciem rozprawy apelacyjnej, w zażaleniu nie zakwestionowano.

Zasadniczy zarzut zawarty w przedmiotowym środku odwoławczym dotyczy obrazy art. 410 § 2 k.p.c., przy czym z uzasadnienia zażalenia wynika, że strona zarzuca także niewłaściwe skorzystanie przez Sąd Okręgowy z uprawnienia do odrzucenia skargi, przewidzianego w § 1 art. 410 k.p.c. Zdaniem strony powodowej, Sąd uprawniony był wyłącznie do oceny, czy podstawa powołana przez wnoszącą

skargę o wznowienie odpowiada ustawowym przesłankom wznowienia, nie zaś do badania, czy w istocie przyczyna wznowienia istnieje. Zauważyć należy, że przywołane przez żalącą się na potwierdzenie tego stanowiska orzeczenia Sądu Najwyższego zapadły w większości przed zmianą treści art. 410 § 1 k.p.c. i uchyceniem art. 411 k.p.c., co nastąpiło z dniem 6 lutego 2005 r., z mocy ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r., o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 13, poz. 98). Przed tą modyfikacją modelu postępowania badanie dopuszczalności wznowienia postępowania cywilnego odbywało się w dwóch etapach. Najpierw na posiedzeniu niejawnym sąd oceniał, czy skarga formalnie opiera się na ustawowej podstawie wznowienia, a następnie, już na rozprawie (art. 411 k.p.c.), czy rzeczywiście istnieje owa formalnie powołana przez stronę skarżącą podstawa wznowienia. W aktualnym brzmieniu przepis art. 410 § 1 k.p.c. stanowi, że sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie, a postanowienie w tym przedmiocie może być wydane na posiedzeniu niejawnym. Uregulowanie to nie dotyczy już tylko etapu postępowania wstępnego, przez uchycenie art. 411 k.p.c. nastąpiła bowiem eliminacja postępowania dwustopniowego. Obecnie stwierdzenie niedopuszczalności skargi na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. nie jest ograniczone do badania, czy wskazane przez stronę skarżącą okoliczności są oparte na podstawie przewidzianej w ustawie, lecz obejmuje także badanie, czy podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ 33/05, OSNP 2007 nr 3-4, poz. 48, wyrok z dnia 16 maja 2007 r., III CSK 56/07, LEX nr 334985, postanowienie z dnia 25 stycznia 2013 r., I PZ 27/12, Legalis nr 710332, z dnia 10 kwietnia 2014 r., I PZ 1/14, LEX nr 1466625; z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CZ 8/14, Legalis nr 1002359). Ten pogląd zdecydowanie w judykaturze Sądu Najwyższego przeważa i opowiada się za nim również Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejsze zażalenie.

Pozostaje do rozważenia zarzut, jakoby Sąd Okręgowy rażąco naruszył art. 410 § 2 k.p.c. przez wydanie decyzji merytorycznej w sytuacji, w której mając wątpliwości co do dopuszczalności skargi, powinien wezwać stronę skarżącą do uprawdopodobnienia okoliczności związanych z dopuszczalnością wznowienia.

W zarzucie tym zakłada się istnienie po stronie Sądu wątpliwości co do dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania. Istotnie fakt wyznaczenia przez Sąd Okręgowy rozprawy w sprawie ze skargi o wznowienie postępowania sugeruje istnienie takich wątpliwości, które mogły zostać usunięte na rozprawie (z udziałem autora skargi - protokół k. 13). Nie sposób uznać, że Sąd Okręgowy mógł powziąć wątpliwości co do istnienia przesłanki „wykrycia” prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w C., skoro odpis tego wyroku był załączony do apelacji w sprawie objętej skargą. Wątpliwości mogły natomiast dotyczyć wniosku dowodowego zawartego w skardze i zostały one usunięte, gdyż Sąd Okręgowy w motywach uzasadnienia zaskarżonego postanowienia doszedł do prawidłowej konstatacji, że stopień szczegółowości ustnego referatu nie może być w ogóle rozważany w kategoriach wykrycia „okoliczności faktycznych” lub „środków dowodowych”, o których traktuje art. 403 § 2 k.p.c. Logiczna wykładnia tego przepisu nie pozostawia wątpliwości, że chodzi o takie okoliczności faktyczne lub dowody, które dotyczą podstawy faktycznej powództwa.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy oddalił bezzasadne zażalenie na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.